

Richtlijnen voor de inhoud van het Milieueffectrapport

**Uitbreiding Varkenshouderij Otten,
Laarstraat 20
Gemeente Duiven**

**Vastgesteld door het
college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Duiven
Op 8 juni 2009**

INLEIDING

Op 10 februari 2009 is bij de gemeente Duiven een startnotitie MER ingekomen betreffende de inrichting aan de Laarstraat 20 te Duiven (Varkenshouderij Otten). De heer E.R.J. Otten is voornemens zijn huidige vleesvarkensbedrijf voor het houden van 2.880 vleesvarkens aan Laarstraat 20 te Duiven uit te breiden naar 8.656 vleesvarkens. In de nieuwe situatie zal:

- een gedeelte van de bestaande stallen worden gesloopt en het overige deel van de bestaande stallen worden voorzien van gecombineerde luchtwassers en
- een nieuwe stal met twee verdiepingen worden gerealiseerd voor het huisvesten van 6.528 vleesvarkens.

Hiervoor dient de heer Otten een milieu-effectrapport op te laten stellen. Met het indienen van de startnotitie is de m.e.r.-procedure officieel aangevangen. Het doel van een startnotitie is het geven van informatie over de achtergrond, de aard en de omvang van de voorgenomen activiteit.

Daarnaast is de startnotitie een eerste verkenning van mogelijke milieueffecten en van de alternatieven. De startnotitie heeft van 26 februari tot en met 1 april 2009 ter inzage gelegen en is voor advies naar de wettelijke adviseurs gezonden. Verschillende instanties en personen hebben een zienswijze ingebracht. Voor een overzicht zie bijlage 1. Daarnaast heeft de commissie m.e.r. advies uitgebracht over het geven van de richtlijnen.

Naar aanleiding van de startnotitie, de advisering (door commissie en de adviseurs), overleg met de initiatiefnemer en de zienswijzen van een ieder (art. 7.14 Wm) hebben burgemeester en wethouders van de gemeente Duiven in haar vergadering van 8 juni 2009 de richtlijnen vastgesteld. In de richtlijnen staat welke alternatieven en welke milieugevolgen en welk detailniveau in het milieueffectrapport moeten worden behandeld. De richtlijnen worden bekend gemaakt aan de initiatiefnemer, de Commissie, de adviseurs en aan degene(n) die zienswijzen naar voren hebben gebracht.

Met de richtlijnen kan de heer Otten met milieu-effectrapport (laten) opstellen. Het opstellen is niet aan een termijn gebonden. Na ontvangst van het milieu-effectrapport dient het bevoegd gezag een aanvaardbaarheidsbeoordeling uit te voeren.

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

De volgende punten presenteren essentiële informatie voor in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- de toekomstige emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen door het bedrijf in relatie tot de gevolgen daarvan op kwetsbare natuur, zoals de Natura 2000-gebieden "Gelderse Poort" en "IJsseluitwaarden".
- de extra geur die in het gebied wordt geëmitteerd en de invloed van het bedrijf op de toekomstige geurhinder.
- de fijn stofemissie en de bijdrage ervan aan de fijn stofconcentratie in de directe omgeving van het initiatief.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda. Op het kaartmateriaal moeten in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en geurgevoelige objecten aangegeven zijn. Geef ook helder de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan, en
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

2. ACHTERGRONDEN

2.1 Probleemstelling en doel

De aanleiding en motivatie voor het voornemen staan beschreven in hoofdstuk 2 van de startnotitie. Dit kan overgenomen worden in het MER. Onderbouw in het MER de voorgenomen uitbreiding en in het bijzonder het gewenste aantal dieren op de locatie.

2.2 Wettelijk kader en beleidskader

De startnotitie geeft al enige informatie over het wettelijk kader en het beleidskader.

In de beschrijving van beleid en regelgeving ontbreken de volgende zaken. Deze dienen expliciet te worden behandeld in het MER:

- het Inrichtingen – en vergunningenbesluit milieubeheer (Ivb);
- de Kaderrichtlijn water;
- de Keur;
- het verdrag van Malta;
- de provinciale milieuverordening;
- de cultuurhistorische waardenkaart;
- de nota Belvédère;
- de grondwaterwet en verordening waterhuishouding;
- de Handreiking: ‘beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden’.

In het MER moeten de consequenties en randvoorwaarden die voortkomen uit dit wettelijk kader en het beleidskader voor het voornemen worden uitgewerkt. Hierbij dient in het bijzonder - ook gelet op het feit dat wet- en regelgeving sterk in beweging zijn - uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met:

- de Wet ammoniak en veehouderij (Wav), recente wijzigingen hierin, de algemene maatregel van bestuur met betrekking tot ammoniakemissie huisvesting veehouderij¹ ('Besluit huisvesting') en de voorziene veranderingen in de bij de Wav behorende regeling. Indien gebruik gemaakt wordt van interne saldering dient ook ingegaan te worden op het wettelijk kader hiervoor (Besluit huisvesting);
- de actuele ontwikkelingen rond de beoordeling van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden.² Volg de ontwikkelingen op de voet en zorg dat het MER op dit punt een uitwerking kent die op het tijdstip van daadwerkelijke vergunningverlening passend is binnen beleid en regelgeving;
- de 'IPPC-omgevingstoets'³. Ga ook in op de BREF⁴ voor intensieve veehouderijen en de overige documenten uit de Regeling aanwijzing BBTdocumenten;
- de te verwachte ontwikkelingen rond fijn stof. Momenteel wordt er gewerkt aan een toetsingskader luchtkwaliteit en landbouw. Deze ontwikkeling dient, wanneer er een kans bestaat dat bovenstaande aspecten een rol gaan spelen in de besluitvorming, in het MER te worden meegenomen. Toets aan de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer.
- Het Reconstructieplan Achterhoek en Liemers. De Raad van State heeft het Reconstructieplan vernietigd, voor zover het de aangewezen verwevingsgebieden betreft, vanwege het ontbreken van extensiveringsgebieden met het primaat stank. De provincie dient het Reconstructieplan op dit punt te repareren. Deze reparatie kan consequenties hebben voor de bedrijfsvoering en/of uitbreidingsmogelijkheden.

2.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de aangevraagde Wm-vergunning. In het MER moet worden opgenomen welke besluiten nog meer nodig zijn voor de realisatie van het voornemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet, een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 of een bouwvergunning.

¹ Het besluit is op 28 december 2005 gepubliceerd in het Staatsblad 2005, nr. 675. Op 1 april 2008 is het Besluit huisvesting inclusief wijziging in werking getreden.

² Hierbij wordt gewezen op de handreiking van het Ministerie van LNV "beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden", waarin handvatten worden geboden voor de beoordeling of bestaand gebruik, nieuwvestiging of uitbreiding in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden kan worden toegestaan of niet.

³ Dit volgt uit de van toepassing zijnde IPPC-richtlijn. IPPC is de afkorting van Integrated Prevention Pollution and Control. Het van toepassing zijn van deze richtlijn betekent dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen en, wanneer dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt.

⁴ Deze BREF (Best available technology reference document) is een hulpmiddel om de best beschikbare techniek te bepalen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Inleiding

In de startnotitie wordt in hoofdstuk 2 een beschrijving gegeven van het voornemen. Het voorkeursalternatief en de andere alternatieven moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Geef een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en (ecologisch) gevoelige gebieden opgenomen zijn.

3.2 Voornemen

Ga bij de beschrijving van het voornemen systematisch in op:

- het aantal te realiseren dierplaatsen in relatie tot het aantal te houden dieren;
- de uitvoering van de inrichting inclusief beschikbare oppervlaktes en leefoppervlaktenormen⁵, rekening houdend met de vigerende welzijnswetgeving en het gekozen voersysteem;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten en, ingeval van de toepassing van luchtwassers, ook de dimensionering van het luchtwassersysteem, in relatie tot de voorgenomen omvang van het bedrijf. Geef de milieuvor- en –nadelen van het toe te passen systeem;
- de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda. Hierbij dient ook de ziekenboeg als zodanig duidelijk en herkenbaar te zijn aangegeven;
In de plattegronden van de stallen moeten de geïmplementeerde codes uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) aangegeven worden, alsmede het BWL⁶ of Groen Label-nummer. Geef daarbij aan uit welke regeling het RAV-nummer komt;
- de uittreedsnelheden van de ventilatielucht waarmee gerekend wordt voor de emissiepunten van de stallen. Geef aan hoe deze snelheden worden gerealiseerd. Bepaal bovendien bij hoge luchtsnelheden van de uittredende ventilatielucht het daarmee samenhangende energieverbruik;
- hoe de dieren worden gevoerd en of er naast mengvoer ook andere voedercomponenten worden aangevoerd;
- de bestemming van het spuiwater afkomstig van de luchtwassers in die situatie wanneer spuiwater middels een denitrificator niet kan worden hergebruikt in de gecombineerde wasser;
- het zoveel mogelijk borgen van het goed functioneren van de denitrificator.
Geef ook aan wat de effecten en oplossingsvarianten zijn wanneer het moeilijk beheersbare proces van nitrificatie en denitrificatie niet naar behoren functioneert, en
- hoeveel bijproducten en welke soort bijproducten worden opgeslagen binnen de inrichting. Bepaal tevens de jaarlijkse doorzet van deze producten. Geef een overzicht van de beoogde fasering en planning.

3.3 Referentiesituatie

Geef een beschrijving van de referentiesituatie. Breng de historie van de verleende milieuvergunning in beeld, zodat duidelijk is of gebouwd is conform de melding in het kader van de Wet milieubeheer, gedaan in 1999. Neem daarbij de autonome ontwikkelingen mee tot 2020 waarbij voldaan wordt aan de regelgeving, maar zonder in de referentiesituatie reeds verwachte uitbreiding in dieraantallen te verwerken. Deze kunnen worden opgenomen (als onderdeel) in het voornemen.

De actuele milieusituatie voor de veehouderij, op basis van primair de feitelijke dieraantallen, als basis te gebruiken voor de beschrijving van de referentiesituatie, tenzij deze aantallen hoger zijn dan in de milieuvergunning is aangegeven. In dat geval is de vergunde situatie de primaire referentiesituatie en kan de feitelijke situatie als secundaire referentie worden beschreven. Bovendien dient de referentiesituatie in overeenstemming met de IPPC-richtlijn te worden gebracht. Referentie is de huidige situatie die ontstaat wanneer het bedrijf wel aan wet- en regelgeving zou voldoen. De bestaande inrichting dient te voldoen aan de best beschikbare techniek zoals is omschreven in artikel 8.11 lid 3 Wet milieubeheer.

⁵ Hierbij dient rekening te worden gehouden met het Varkensbesluit.

⁶ Meer informatie over de BWL-nummers staat in de toelichting van RAV van 25 september 2006, nr. BWL/2006310778 (stcrt. 24 oktober 2006)

3.4 Alternatieven

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid. Geef aan of de alternatieven kunnen voldoen aan de eisen van vigerende wet- en regelgeving, zoals de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis uit de IPPC-richtlijn en de Wet milieubeheer is dat de best beschikbare technieken (BBT)⁷ worden toegepast. Houd bij het bepalen van de BBT rekening met de informatiedocumenten over BBT, zoals opgenomen in de bijlage van de Regeling aanwijzing BBT-documenten (BREF). Wanneer uit bijvoorbeeld de omgevingstoets blijkt dat lokale kenmerken dat vereisen, of wanneer er een minimalisatieplicht bestaat, kan het vereist zijn om verder te gaan dan BBT. Beoordeel in het MER of dit aan de orde is. Werk, indien dat het geval is, in het MER uit hoe voldaan kan worden aan deze extra vereisten. Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, willen wij inzicht in de investerings- en exploitatiekosten van de verschillende alternatieven. Dit geeft meer inzicht in de haalbaarheid van de alternatieven.

Vorm

Verwerk in het MER in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieuinformatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt.

3.5 Meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

Werk in het MER het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) uit. Het mma moet:

- uitgaan van de technisch gezien maximaal haalbare mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
 - realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.
Bij de ontwikkeling van het mma dient u primair aandacht te besteden aan maximale reductie van de uitstoot van ammoniak, geur en fijn stof, door de volgende maatregelen af te wegen:
 - toepassing van een (combinatie)luchtwasser waarin een combinatie van ammoniak, geur en fijn stof met een hoog rendement kan worden verwijderd;
 - een emissiearm huisvestingssysteem, in combinatie met een luchtwasser, en
 - toepassing van een biologische luchtwasser of combinatieluchtwasser om mogelijke geuroverlast van natte bijproducten tot een minimum te beperken.
- Betrek in de uitwerking van het mma ook het aspect dierenwelzijn.

Omschrijf en onderbouw duidelijk zowel het mma, als de afwegingen die hebben geleid tot het mma. De keuze van het mma dient plaats te vinden aan de hand van de meest maatgevende milieuaspecten.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemene opmerkingen

Doel van de vergelijking van alternatieven op milieuaspecten is inzicht te geven in de essentiële punten waarop, dan wel de mate waarin, de positieve en negatieve effecten van de diverse alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid. Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bepaal de ernst van de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigerende en compenserende maatregelen⁸;
- per milieugevolg moet worden beschreven of deze onomkeerbaar is;

⁷ Op basis van de Engelse term wordt ook wel gesproken van het BAT-vereiste ('best available techniques'). Dit begrip is opgenomen in Wm artikel 8.11 lid 3. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

⁸ Bij mitigeren kan gedacht worden aan het verminderen van landschappelijke effecten door het landschappelijk inpassen van een bedrijf, of het verminderen van geluidsemissie door inpandig laden en lossen. Een voorbeeld van compensatie is het aanvullen van verloren natuur met nieuw aan te leggen natuur.

expliciet moet aandacht worden besteed aan cumulatie van effecten op met name kwetsbare natuur⁹ en

- gevolgen kunnen zowel negatief als positief van aard zijn.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op ammoniak, geur, fijn stof en geluid. Voor de overige punten kan volstaan worden met een kwalitatieve beschrijving van de effecten.

4.2 Natuur, vermessing en verzuring

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Mogelijk belangrijke nadelige effecten op natuur worden in het geval van de intensieve veehouderij vooral veroorzaakt door de verzurende en vermestende depositie. Met name de Natuurbeschermingswet 1998, die de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt, vormt een hard kader op dit gebied.

Verzuring en vermessing

In het MER moet duidelijk aangegeven worden waar voor verzuring gevoelige gebieden¹⁰ liggen en wat de afstand tot het bedrijf is. Geef aan of sprake kan zijn van nadelige gevolgen van het voornemen op voor verzuring gevoelige gebieden. Geef aan of er sprake kan zijn van significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden "Gelderse Poort" en "IJsseluitwaarden". Beschrijf daartoe in het MER:

- de instandhoudingdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitats in de Natura 2000-gebieden. Ga ook in op de beoogde natuurdoelen en kritische depositiewaarden van de voor vermessing en verzuring gevoelige natuurgebieden in de Ecologische Hoofdstructuur.¹¹
- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie (uitgedrukt in mol N totaal/ha/jaar) de meest recente gegevens. Deze gegevens zijn op te vragen bij het RIVM en – indien beschikbaar – bij de provincie Gelderland.
- de huidige emissies en/of toekomstige emissies van bovengenoemde stoffen door het bedrijf/de activiteit bij de verschillende alternatieven.
- geef daarbij aan welke emissie¹²- en depositiebeperkende maatregelen genomen kunnen worden.
- de door het bedrijf veroorzaakte (toename van de) depositie op de natuurgebieden bij uitvoering van de alternatieven. Geef daarbij aan welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen, en
- beschrijf de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op de natuur. Geef daarbij aan of er een (verdere) overschrijding is van de kritische depositiewaarden. Geef

⁹ Het gaat hierbij met name om de achtergronddepositie van verzurende en vermestende stoffen.

¹⁰ Hieronder verstaan we de kwetsbare gebieden uit de Wav, als ook de voor verzuring gevoelige gebieden die niet onder de Wav vallen. Het gaat hier niet om elk groenelement, maar om gebieden met een belangrijke natuurwaarde.

¹¹ De kritische depositiewaarden zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beijer, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

¹² Zoals emissiearme huisvesting, toepassing van luchtwassers, emissiearme mestopslag.

aan of, in cumulatie met andere activiteiten, aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kan optreden.

Beschrijf naast de deposities van verzurende en vermestende stoffen, andere mogelijke invloeden van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden¹³ en de ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁴ Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁵ met succes wordt doorlopen.¹⁶

Soortenbescherming¹⁷

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren¹⁸.

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹⁹ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting op de gevoelige objecten²⁰ in odour units. Doe dit volgens de in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aangegeven rekenmethode. Getoetst dient te worden op basis van artikel 3 Wgv.
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden. Maak een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen, en
- ga in op hoeveelheid en op de keuze van het soort voer (zoals natte of droge bijproducten) en de gevolgen hiervan voor de geurhinder.

Voer, gezien de omvang van het initiatief, de omliggende woningen en de binnengekomen Zienswijzen, cumulatieve geurberekeningen uit. Dit past binnen de omgevingstoets op grond van de IPPC-richtlijn. Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelasting van geurhinder²¹ de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderij-initiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij

¹³ Op 24 november 2008 heeft het ministerie van LNV de Handreiking 'beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden' gepubliceerd. Hierin staan handvatten voor de beoordeling van vergunningaanvragen en de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in het kader van het opstellen van Beheerplannen. Geef in het MER aan of en zo ja, hoe deze handreiking gebruikt is voor de beoordeling van de gevolgen.

¹⁴ Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

¹⁵ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁶ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrictlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁷ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁸ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

¹⁹ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

²⁰ Zienswijzen nummers 1 en 2 geven aan dat niet alle omliggende geurgevoelige objecten in beeld zijn gebracht. In dit kader wordt opgemerkt dat de woning aan de Laarstraat 10 dient te worden beschouwd als reguliere burgerwoning in het buitengebied.

²¹ De rekenmethodiek, V-stacks gebied, werkt met een bereik van 2 km. rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

benadering) bekend is. Maak bij de uitwerking van de cumulatieve geurhinder gebruik van bijlagen 6 en 7 van de "Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij".²²

- ga in het MER specifiek in op de brijvoerproductie. In het MER dient in ieder geval te worden ingegaan op de volgende vragen:
 - o Op welke wijze worden bijproducten en/of brijvoer opgeslagen (bv. silo of bunker), wat is de maximale opslagcapaciteit en welke maatregelen kunnen of worden er genomen om geurhinder vanuit de opslag te voorkomen? Breng ook de bijdrage van deze maatregelen in beeld.
 - o Hoe vaak worden (aantal keren per week, maand of jaar) er bijproducten of brijvoer aangevoerd en op welke wijze vindt aanvoer plaats (bv. vrachtwagen of tankwagen)?
Hoe vaak (aantal keren per dag of week) wordt er brijvoer aangemaakt in de voerkeuken? Indien mogelijk, aangeven op welke tijdstippen er doorgaans brijvoer aangemaakt wordt en hoelang dit duurt.
 - o Hoeveel brijvoer wordt er dagelijks geproduceerd en/of hoeveel brijvoer wordt aan de dieren gevoerd (in kg per dag)?
 - o Welke maatregelen kunnen of worden genomen om mogelijke geuroverlast van de opslag, bereiding en het gebruik van brijvoerproducten zoveel mogelijk te voorkomen? Geef aan waarom een reducerende maatregel niet wordt genomen. Breng de bijdrage van maatregelen in beeld.

4.4 Luchtkwaliteit

4.4.1 Fijn stof²³

Beschrijf in het MER op kwantitatieve wijze:

- de achtergrondconcentratie in de directe omgeving van het bedrijf²⁴;
- de bijdrage van de stofemissies door het initiatief inclusief verkeersbewegingen aan de fijn stof (PM10 en PM2,5) concentraties in de lucht in de omgeving van het bedrijf²⁵, inclusief benodigde mitigerende maatregelen²⁶. De luchtkwaliteit dient daarbij vastgesteld te worden op die locaties waar mensen blootgesteld worden (gevoelige objecten), wat de fijn stofconcentraties op die locaties zijn en waar die concentratie het hoogst is. Werk hierbij met concentratiecontouren, zodat inzichtelijk wordt wat de luchtconcentraties zijn op plekken waar moet worden getoetst aan de grenswaarden. Breng daarnaast ook in beeld wat de concentraties onder de grenswaarden zijn, in verband met mogelijke gezondheidseffecten.

²² InfoMil, aanvulling van 1 mei 2007, op de Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij van de versie 1.0, 6 maart 2007.

²³ Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof (PM10) met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen.

²⁴ Het advies is om hierbij gebruik te maken van de berekende achtergrond concentratiekaarten van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP).

²⁵ De gevolgen voor de PM2,5-concentraties zijn momenteel het beste te bepalen op basis van de beschikbare PM10- en NH3-emissiegegevens. PM10 en NH3 emissies zijn daarbij af te leiden uit het aantal dieren en emissiefactoren, welke laatste afhankelijk zijn van o.a. het stalsysteem:

- Bij intensieve veehouderij kan de emissie van primair PM2,5 grofweg gelijk gesteld worden aan 20% van de PM10 emissies. Daarvan kan vervolgens via een verspreidingsmodel de depositie berekend worden;
- Daarnaast moet de secundaire PM2,5 bepaald worden. Deze ontstaat doordat geëmitteerd NH3 in de atmosfeer wordt omgezet in NH4-deeltjes (NH4NO3 en (NH4)2SO4). De omzetting van NH3 naar NH4-deeltjes bedraagt circa 5% per uur. De binnen een bepaald tijdsbestek omgevormde NH4 op een bepaalde locatie is daarbij afhankelijk van de windsnelheid. De gemiddelde windsnelheid in Nederland bedraagt 3,6 m/s. De fractie van de NH3-emissie die op verschillende afstanden van de bron droog of nat deponiert als NH3 dan wel NH4 is weergegeven in Van Jaarsveld, J.A. (1995), Modelling the atmospheric behaviour of pollutants. UvU Proefschrift; RIVM rapport nr. 722501005, 1995.

²⁶ Let er hierbij op dat de AmvB Niet in betekenende mate-projecten stelt dat nieuwe bronnen in elkaars nabijheid (binnen 1 km) ook in cumulatie niet tot een toename van meer dan 1,2 microgram mogen leiden.

- de toetsing van de fijn stofconcentraties aan de Wet milieubeheer (PM10) (luchtkwaliteitseisen)²⁷ en aan de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de EU-richtlijn voor PM2,5.

Aannemelijk moet worden gemaakt dat het project realiseerbaar is binnen de luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer. Indien er twijfel mogelijk is over de vraag of de grenswaarden worden overschreden, is een modelberekening nodig voor deze toetsing. Beschrijf voor de modellering voor zowel het voornemen als de alternatieven:

- de ligging en grootte (in ha) van eventuele overschrijdingsgebieden. Het studiegebied voor het luchtkwaliteitsonderzoek moet zodanig groot zijn, dat alle significante effecten²⁸ van het voornemen (en de relevante maatregelen) worden weergegeven;
- de hoogste concentraties binnen de overschrijdingsgebieden;
- de mate waarin het initiatief bijdraagt aan de verbetering c.q. verslechtering van de concentraties fijn stof²⁹;
- de hoeveelheid woningen en andere gevoelige bestemmingen gelegen binnen de overschrijdingsgebieden³⁰, en
- de mate van overschrijding van grenswaarden ter hoogte van woningen en andere gevoelige bestemmingen.

Alle berekeningen moeten worden uitgevoerd conform de Ministeriële regeling Beoordeling luchtkwaliteit 2007 van het Ministerie voor Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

4.4.1 Andere stoffen in het kader van luchtkwaliteit

In bijlage 2 van de Wet milieubeheer worden naast fijn stof nog 6 andere stoffen genoemd waarbij moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen. Het gaat om de volgende stoffen:

- stikstofoxiden
- koolmonoxide
- benzeen
- ozon
- arseen
- benzo(a)pyreen

In het MER moet aannemelijk worden gemaakt dat het project realiseerbaar is binnen de luchtkwaliteitseisen van de Wet milieubeheer. Indien er twijfel mogelijk is over de vraag of de grenswaarden worden overschreden, is een modelberekening nodig voor deze toetsing. Beschrijf voor de modellering voor zowel het voornemen als de alternatieven:

- de ligging en grootte (in ha) van eventuele overschrijdingsgebieden. Het studiegebied voor het luchtkwaliteitsonderzoek moet zodanig groot zijn, dat alle significante effecten van het voornemen (en de relevante maatregelen) worden weergegeven;
- de hoogste concentraties binnen de overschrijdingsgebieden;
- de mate waarin het initiatief bijdraagt aan de verbetering c.q. verslechtering van de concentraties van de genoemde stoffen;
- de hoeveelheid woningen en andere gevoelige bestemmingen gelegen binnen de overschrijdingsgebieden en
- de mate van overschrijding van grenswaarden ter hoogte van woningen en andere gevoelige bestemmingen.

²⁷ Sinds 15 november 2007 vervangt de gewijzigde Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) het Besluit luchtkwaliteit 2005. De luchtkwaliteitseisen zijn opgenomen in de Wet milieubeheer.

²⁸ Uit jurisprudentie blijkt dat een toename van meer dan 0,1 microgram/m³ kan worden aangemerkt als significant.

²⁹ Daarbij gebruikmakend van de vereisten uit de Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007.

³⁰ Deze informatie is niet relevant voor de toetsing aan de grenswaarden en plandrempels uit de Wm. Deze gelden immers voor de buitenlucht in zijn algemeenheid (m.u.v. arbeidsplaatsen, waarop de Arbeidsomstandighedenwet van toepassing is). Voor het verkrijgen van inzicht in de mogelijke gezondheidseffecten acht de Commissie het echter van belang ook inzicht te geven in de mate van blootstelling van de bevolking. Gevoelige bestemmingen zijn woningen, scholen, ziekenhuizen, scholen, speeltuinen en sportvelden.

Alle berekeningen moeten worden uitgevoerd conform de Ministeriële regeling Beoordeling luchtkwaliteit 2007 van het Ministerie voor Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

De grenswaarden, alarmdrempels en plandrempels van genoemde stoffen zijn te vinden in Bijlage 2 Wet milieubeheer.

4.5 Overige aspecten

4.5.1 Geluid

Breng in het MER de geluidsbelasting door het voornemen in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

- de geluids-emissies en -immissies voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van varkens;
- de incidentele bedrijfssituaties. Geef aan hoe vaak deze zich voor kunnen doen, en
- de geluidsbelasting vanwege het (extra) vrachtverkeer dat gerelateerd is aan de inrichting. Geef daartoe een kwalitatieve beschrijving van de geluidsbelasting in de dag-, avond-, en nachtperiode, op het wegennet in de directe omgeving van de inrichting en de bijdrage van de inrichting hieraan. Ga ook in op afwijkende situaties, door bijvoorbeeld seizoensdrukke en piekmomenten. Voer deze beschrijving kwantitatief uit, wanneer een knelpunt kan ontstaan voor omliggende woningen.³¹

4.5.2 Klimaat en Energie

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd. Betrek hierbij naast onderstaande aspecten rond energieverbruik in ieder geval CO₂-zuinig bouwen, aanpassingen in voer ten behoeve van een reductie in methaanemissie en de wijze en duur van de mestopslag³². Geef in het MER de energiehuishouding voor het voorkeursalternatief en het mma in hoofdlijnen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en beschrijf indien aan de orde de te nemen energiebesparende maatregelen. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

4.5.3 Veiligheid en gezondheid

Ga in de beschrijving van de veiligheid in op de opslag en verwerking van zuur, waarbij de speciale opslagvoorzieningen van het zuur en de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische of combinatieluchtwassers worden besproken. Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden en de risico's in algemene zin bij falen van technische installaties of incidenten door fouten in de bediening door personeel. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Het Ministerie van VWS is van plan onderzoek te doen, in samenwerking met huisartsen en de GGD, naar de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen. Houd de ontwikkelingen hieromtrent goed in de gaten. Beschrijf in het MER de risico's met betrekking tot zoönosen, zoals o.a. MRSA, en de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken³³. Voer in dit kader een gezondheidseffectenscreening uit (GES)³⁴.

³¹ Dit is aan de orde wanneer woningen zich vlakbij de in- of uitrit van het bedrijf bevinden. Hier zal de geluidsbelasting zwaarder zijn door optrekkend of afremmend verkeer. Gebruik bij de beoordeling of een knelpunt aan de orde is de circulaire van 29 februari 1995 "Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting".

³² mestopslag kan veel uitstoot van CO₂ en CH₄ veroorzaken.

³³ Maak hierbij gebruik van het RIVM briefrapportnr. 215011002: Volksgezondheidsaspecten van veehouderijmegabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie.

³⁴ Maak hierbij gebruik van het RIVM Rapport 609021077.

4.5.4 Veewetziekten

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef aan in hoeverre er in die situatie invulling wordt gegeven aan de welzijnsaspecten op grond van bijvoorbeeld het Varkensbesluit. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook in relatie tot de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

4.5.5 Water

Breng de effecten van het voornemen op het watersysteem via bijvoorbeeld een watertoets in beeld. Besteed daarbij aandacht aan:

- de waterbalans van de bedrijfsmatige processen (bedrijfswatersysteem);
- de waterhuishouding van het hele plangebied (hemelwatersysteem);
- de maatregelen om te waarborgen dat de waterstromen die in het milieu/water terecht komen schoon blijven;
- de locaties en het ruimtebeslag van de infiltratievoorzieningen en de buffers³⁵, en
- de onttrekking van grondwater tijdens de bouw van de stal. Breng de mogelijke consequenties met betrekking tot de waterhuishouding in beeld.

Geef in dit verband ook aan hoe en hoeveel water via een eigen bron wordt gewonnen en wat dit betekent voor de grondwaterstand. Geef aan hoe reinigings-, spoel- en regenwater worden opgeslagen en afgevoerd.

4.5.6 Landschap en Cultuurhistorie

In een agrarische omgeving kunnen archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen, zoals bijvoorbeeld oude boerderijen en karakteristieke houtwallen. Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden, cultuurhistorische waarden en landschapselementen, als basis voor de effectbeschrijving van alternatieven en varianten. Indien er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, dient dit door middel van inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht. Beschrijf indien aanwezig hoe effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen of beperkt zullen worden. Geef in het MER aan hoe de nieuwe inrichting optimaal landschappelijk kan worden ingepast. Neem in het MER een visualisatie van het toekomstige bedrijf op.

5. VORM EN PRESENTATIE

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieuinformatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet op dezelfde wijze en met het zelfde detailniveau plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen en
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda toe te voegen. Op de kaarten moet de ligging en afstand tot kwetsbare natuurgebieden en objecten voor het verblijf van mensen (gevoelig voor geur, geluid etc.) goed worden aangegeven.

³⁵ Deze dienen om vertraagde lozing van hemelwater dat niet kan worden geïnfiltreerd in de bodem te bewerkstelligen.

6. OVERIGE PUNTEN

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek. Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Bijlage 1: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Stichting Milieuvrienden Duiven, Gildedreef 64, 6921 JJ Duiven
2. Dhr. J. en mevr. A. Bisseling, Roodwilligenstraat 1b, 6921 PK Duiven
3. Dhr. J.P.G. van de Kamer, Achterste Weide 8, 6921 SH Duiven
4. P.A. Schoorl, Gildedreef 82, 6921 JJ Duiven
5. D. Jacobs, Schapenweide 133 6921 SM Duiven
6. P. Stevens, Plaksestraat 4, 6921 PL Duiven
7. H. Polman, Zadelmakerstraat 29, 6921 JA Duiven
8. W. Brouwer, Laarstraat 10, 6921 RP Duiven
9. R.A. Huigen, Groeneweide 6, 6921 SJ Duiven
10. Gelderse Milieufederatie, V.A.M. Vintengs, Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem.